СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVII. Ч. 208. Джерзи Сити, Н. Дж., пятниця, 6. вересня, 1929. VOL. XXXVII. No. 208. Jersey City, N. J., Friday, September 6, 1929. THREE CENTS.

ВЕЛИКА ВОЗДУШНА КАТАСТРОФА

ЛІТАК РОЗБИВСЯ З 8 ЛЮДЬМИ.

АЛБЮКЕРКЕ (Ню Мексико), 5. вересня. — „Сіті оф Сан Франсиско", один з великих літаків воздушного підприємства „Трансконтинентел Ейр Транспорт", розбився коло Гелоп, у сьому стейті. Він збився з дороги, щоби виминути бурю, та пропав без вісти. Один Індіянин доніс про нього до Гавка, в стейті Аризоні. Підприємство висило кілька літаків на пошукування. Літаки й найшли останки розбитого літака.

На літаку загинуло 8 людей, а саме 5 пасажирів та 3 членів залоги. З людей, що були на літаку, не вратувався ніхто.

УРЯД ПРИГОТОВЛЯЄ РОЗОРУЖНУ КОНФЕРЕНЦІЮ.

ДУМАЄ ЗДЕРЖАТИ БУДОВУ КРУЖЛЯКІВ.

ВАШИНГТОН, 5. вересня. — Президент Гувер відбув у Білім Домі конференцію з членами свого кабінету в справі конференції для зменшення морських зоружень.

Конференція застановлялася над британською пропозицією, виголошеною Мек Доналдом. Конференція постановила віддати генеральній морській раді право вирішити, на яке обмеження зоружень може Америка згодитися.

Президент Гувер мав заявити, що не виключене є зарядження здержання дальшої будови початих уже кружляків.

НІМЕЦЬКО-АМЕРИКАНСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ В СПРАВІ ВОЗДУШНОЇ ПЛАВБИ.

ПОЧИНАЮТЬ ВОЗДУШНЕ ПОЛУЧЕННЄ МІЖ АМЕРИКОЮ ТА АРГЕНТИНОЮ.

НЮ ЙОРК, 5. вересня. — Сьогодня починається тут конференція американських банкирів з німецького підприємства для будови цепелінів у справі улаштовання правильної воздушної плавби кермовими бальонами на Атлянтійським та Тихім океані.

Між Злученими Державами та столицею Арґентини, Буенос Айресом, заведено правильне полученнє літаками.

ҐАСТОНСЬКИЙ ПРОЦЕС.

ЛАВА ПРИСЯЖНИХ УЖЕ ГОТОВА.

ШАРЛОТ (Норт Каролайна), 5. вересня. — Нарешті вчора докінчено складанне лави присяжних суддів, що мають судити 16 юніяних агітаторів, обжалованих за вбиття ґастонського шерифа поліції, Еидерголта.

По цілотижневім підборі вчора заприсяжено лаву, а завтра зранку пічнеться переслуханнє перших свідків. Будуть се свідки, покликані прокураторією.

Присяжних суддів уважають у більшости за прихильників робітників.

ВЖЕ ПІДРОБЛЯЛИ НОВІ БАНКНОТИ.

ФАЛШІВНИК АРЕШТОВАНИЙ.

ВАШИНГТОН, 5. вересня. — Федеральні агенти попали вже на слід першої спроби фалшувати нові банкноти, видані тільки місяць тому федеральним урядом. Агенти дістали в свої руки фалшиві 10-долярові банкноти й по їх сліді дійшли до чоловіка, котрий їх пускав у рух. Має ним бути Юлій Ріс, що представляє себе за комівояжера з Омаги. При ньому мали найти 32 штуки тих банкнотів.

Начальник відділу для розсліджування фалшивих монет і банкнотів каже, що фалшівництво було зроблене так невдало, що ніхто, розуміючийся хоч трохи на грошах, не міг не пізнати підроблення.

ВЕЛИКИЙ ТАЙФУН НА ФИЛИПІНАХ.

7 ЛЮДЕЙ ЗАГИНУЛО.

МАНІЛЯ (Филипінські острови), 5. вересня. — Филипіни навістив учора страшний тайфун. Діткнені провінції: Албей, Сорсокон, Камарінес, Сур і Камарінес Норте.

У провінції Камарінес від вітруги загинуло 80 процентів усього пільного збору. Цілі села понищені. Згинуло теж богато людей. Покищо начислено в околиці 7 трупів.

НОВЕ ВИДАННЄ БРИТАНСЬКОЇ ЕНЦИКЛЬОПЕДІЇ.

НЮ ЙОРК, 5. вересня. — Видавництво Британської Енциклопедії оповіщує закінченнє праці коло видання нового видання Британської Енциклопедії.

Ся енциклопедія не була ревідована від 1910 року й тому богато статтей у ній уже перестарілося. Коло опрацювання нового видання працювало 5,500 авторів, які походять з 50 ріжних країв.

Нове видання буде мати 24 томи, по тисячу сторін кожний. Разом текст буде мати 35 міліонів слів, 15,000 ілюстрацій та 500 мап. Вклад капіталу в се видання виносить два міліони долярів.

ДЕЯКІ ПІДРИЄМЦІ ВЖЕ УСТУПАЮТЬ СТРАЙКАРАМ.

НЮ ЙОРК, 5. вересня. — Страйк робітників і робітниць, занятих при вишиванню жіночої одежі, почався вчора, як заповіджено юнією. В 10. годині зранку 7,000 робітників покинули працю.

10 підприємств уже згодилися пертрактувати з юнією, годячися в засаді на домагання юнії.

МЕДВІДЬ ПОКУСАВ ДІВЧИНУ.

СТРАВДСБУРГ, Па., 5. вересня. — 14-літна Флоренс Буд, їдучи зі своєю матірю автом до Бингемтону, задержалася коло одної газолінової стації на горі Поконо, щоби зїсти мороженого. З мороженим у руках дівчина підійшла до клітки з медведем, що стояла на стації. Коли дівчина нічого не сподівалася, медвідь кинувся до неї та схопив її у свої лапи. На крик дівчини підбігла матир та властитель медведя. Вони били медведя, поки він не пустив дівчини. Її зараз відставлено до лікаря; вона має сліди медвежих зубів на плечах, ногах і тулові, але рани не глибокі. Медвідь, здається, був навчений їсти мороженe.

ЖЕРТВИ ОБОВЯЗКУ.

Софію Шевчук з Бичковець, пов. Чортків, підчас копання глини придавила брила на смерть. — Підчас ломання каміння в Залізцях, пов. Зборів, обірвалася земля і вдушила робітника Осипа Новака, літ 36, зі Залозець. Лікар, ствердив смерть.

МАТЕМАТИЧНА БЛИСКАВИЦЯ.

В північній Італії, в долині Тренту, повертала череда худоби з полонини. Худоба йшла одна за другою здовж дороги. Нагло пролетіла над худобою блискавиця, яка вбила з математичною точністю кожду четверту худобину. В кількох хвилях лежали 23 корови вбиті. Пастухам не сталося нічого.

СТРІЛЬНО РОЗІРВАЛО 4-ОХ ХЛОПЦІВ.

В Угринові, пов. Станиславів, чотирох хлопців найшли стрільно й почали його розкручувати. Стрільно вибухло й розірвало нещасних на куснику.

КРІВАВИЙ СТРАЙК.

З Букарешту повідомляють, що в Румунії, в місцевости Люпені, робітники копальні вугля застрайкували в числі трох тисяч. Робітники заняли електрівню, де залишилися через цілу ніч, і тому цілий вугляний округ залишився без світла. Робітників, занятих у копальні під землею, наражено на втрату життя, а копальні на залиття водою.

До копальні прибуло військо і генеральний прокуратор, який видав спеціяльні зарядження. Тому то зі сторони робітників віддано до війська кілька стрілів, на що ті відповіли теж стріляниною. 10 гірників убито, а богато поранено. Переведене слідство виявило, що ані страйк, ані пізніші прикрі випадки не мали комуністичного характеру.

ПОБИТТЯ ПОЛЬСЬКИХ СТУДЕНТІВ У ПАРИЖІ.

Офіціяльний ПАТ передає комунікат французької амбасади в Варшаві, що кидає зовсім нове світло на інцидент французької поліції з проф. Васютинським і варшавськими студентами. Ось він:

„На підставі переведеного в Парижі урядового слідства щодо інциденту на „Північній залізниці" виходить, що п. Васютинський і його товариш відмовились покинути зарезервовані по всім правилам місця, які вони безпідставно заняли. Замість добровільно послухати домагання одного з помічників начальника стації, п. Васютинський підчас дискусії двоєкратно вдарив сильно цього урядовця. Коли його відвели до комісаріяту, там він наново зневажив насильно помічника комісаря. Він був такий подразнений, що треба було аж трох поліцаїв, щоби його вспокоїти. За діяльний спротив почали проти нього судове слідство".

Иншими словами виходило би, що польська преса казала досі половину правди; бо не виключене, що п. Васютинського і другого студента побили в Парижі, але вони перші наважилися на французького урядовця та французьку поліцію і дали цим привід до скандалу.

ПОЛЯКИ ЛЮБЛЯТЬ СВЯТКУВАТИ.

Ще одно свято буде мати офіціяльний Львів цього року, бо мав їх дуже мало. Святкуватимуть 300-ліття уродин короля Собіського підчас „Східних Торгів". День покищо невідомий, бо він залежний від того, коли до Львова прийдуть французькі парляментаристи і бурмистри словянських міст. Цікаво, куди перенесеться на цей день „чорна біржа", що, як відомо, віддавна вибрала собі памятник Собіського як осередок своєї діяльности.

ПЛАСТУН ВИРЯТУВАВ МІН. БЕНЕША.

З Відня повідомляють, що один чеський пластун вирятував міністра Бенеша від утоплення в часі купелі. Ближчих відомостей про цей випадок нема. Відомо тільки, що Бенеш, перебуваючи на відпустці над озером Хлюмец у південній Чехословаччині, почав в часі купелі топитися і кликав о поміч. Якийсь пластун, що був на березі озера, почув крик, скочив в одязі до води і витягнув міністра.

ВАТИКАНСЬКА ПОЧТА.

Дня 1-го серпня відчинили вперше ватиканську почту. Вже зранку ждало богато осіб, щоби дістати перші ватиканські марки. Роздали їх відразу два міліони. Пополудні папа віддав бюра почти і тому їх зачинили перед означеною годиною.

ІНТЕРЕС І СЕНТИМЕНТ.

Польська преса зітхає важко, що Румунія дала доказ своєї чорної невдячности супроти Польщі. Розписала вона конкурс на будову льокомотив; польські фабрики внесли найдешевшу оферту і згодились на всі реченці сплати, дістали якнайкращі обіцянки, а Румуни остаточно взяли льокомотиви з Німеччини.

ПРО МУМІЇ В ПІСКАХ ЧІЛІ.

Всі знають про мумії, препаровані штучно старими Єгиптянами, а переховувані в скелистих гробах Єгипту і в музеях Европи та Америки. Кілька літ тому розкопаний гробовець короля Тетенкгамена наробив шуму на весь світ. Але мало кому є відомо, що такі мумії, і то природні, находяться може тисячами в салітрових пустинях Чілі на два дні кінної дороги від міста Антофагаста. Ця піскова пустиня називається Атакам і є прикожа для природної муміфікації тому, що там пісок сильно перемішаний зі салітрою. Давніми віками первісні мешканці краю хоронили своїх небіщиків у сидячій позиції на кілька метрів заглибшки в ямах, викопаних у таких салітрово-піскових горбах, звідки тепер їх добувають за дозволом уряду для музеїв враз з переховуваною там усякою посудиною. Однак Мурини за добрі гроші потайки викопують їх і продають, наражуючись на великі кари вразі припибання їх на горячім вчинку. Такі мумії підчас викопування дуже смердять, виглядають зовсім чорні — і вимагають ще штучного препарування, щоб можна їх було переховувати по музеях. Неодин із літніх мандрівників, що оглядав їх по чужинних музеях, може надаремне захоплюється їх довговічною тривкістю.

БАГАЧКА НА ВІДДАНІ.

В однім із берлінських часописів було цими днями оголошення, від якого защеміло радісно серце сотням тисяч молодців усякого віку. „Молода, 23-літня білявка, гарна як образок", шукала мужа, маючи 320,000 фунтів стерлінгів віна. Її дядько, занглійщений Німець, залишив їй спадщину з умовою, що вона, Англійка, вийде за солідного чоловіка з народу йому рідного, себто Німця. Можна уявити собі, скільки листів і фотографій дістала місс Верт уже на другий день після такої обяви! Якщо вона схоче совісно всі прочитати та оцінити, то може за цей час постаритися!

НЕВДАЛИЙ КАЦАПСЬКИЙ ЗІЗД.

Дня 21-го липня скликав до Кадлубиськ, пов. Броди, місцевий учитель Свистунович т. зв. телеграфський зїзд. Зїхалося аж трох священиків-кацапів: о. Балюта, о. Мельник і о. Петерига, якого випозичено аж з Перемишлянщини. Відправлено панахиду, та до промов не прийшло наслідком протесту присутних громадян. Відтак мали відбутися в одного місцевого кацапа збори, але туди прийшли наші свідомі громадяне по скінченні вічу посла Вислоцького і кацапам треба було при акомпаніяменті свисту місцевої молоді забратися із села. Священики, бачучи настрій села, не йшли навіть на сходини, але сховалися в учителя Свистуновича і відтак під охороною поліції поїхали „во свояси".

ГІЛЬТАЙСЬКА ТРІЙКА.

Від довшого часу нападали на провінції на безборонних людей підчас сну в хаті або на проїзжих у ночі, на дорозі три замасковані бандити. Першою жертвою їх упав лісничий в Ілеві (Жидачів) Кароль Боднар, якого ограбили в хаті з убрань і рушниці, відтак тамошний парох Іван Гураль, якого ограбили на 10,000 зол., у третє коршмар із Ілева Іцко Файд, двічі ограблений, раз у хаті, вдруге на дорозі, коли вертався з товаром, далі коршмар у Крехові (Жовква), Р. Чаплінський у Хлібовичах Великих (Бібрка), купчиха Лея Туна в Борщеві і коршмарка Роза Рот у Товщеві (обі у львівськім повіті, ограблені на кілька тисяч зол.). Поліція впала на їх слід випадково. На вул. Соняшній через необережність застрілив 10-літнього хлопця, В. Ковалишина, якийсь непевний тип, коли чистив револьвер. Арештований Федько Дяків видав своїх спільників, між якими був убійник згаданого хлопця, Марущак. Сам Дяків, 24-літний парубок, є зі села Рай під Бережанами, його спільник 19-літний Маронь-чик або Марущак є з Германівки зпід Борщева, а третій 22-літний Ст. Козловський з Ілева. Всі вони признались до вище згаданих грабіжей. Награблене добро переховували у Львові, у Юрка Ковалишина, та у Стан. Кутарби на Клепарові. Всі вони арештовані. Цікаве в усій тій історії те, що перші бандитські напади цієї ватаги „Чорного упира" трапилися в Ілеві, родиннім місті одного із бандитів, Козловського, і що на нього не впало досі підозріння.

НЕБЕЗПЕКА ВІЙНИ РОСІЇ З КИТАЄМ ЩЕ НЕ МИНУЛА

КИТАЙЦІ ДАЛІ АРЕШТУЮТЬ РАДЯНСЬКИХ ПІДДАНЦІВ. ЖІНКИ И ДІТИ РАДЯНСЬКИХ УРЯДНИКІВ В МАНДЖУРІЇ ГОЛОДУЮТЬ.

МОСКВА (СССР), 5. вересня. — Московські ґазети виходять з великими наголовками: „Нова хвиля терору в Харбіні". Вони подають, що останніми днями китайська влада арештувала знову 300 радянських підданих, які були урядниками на Східно-Китайській залізниці. Всі вони замкнені в спеціяльних концентраційних таборах. Родини раніше арештованих Росіян голодують і терплять страшну біду.

Преса закликає радянське правительство до рішучих заходів, щоби припинити китайський терор, котрий переводиться над радянськими підданими в Манджурії.

Тут уважають важливим те, що нанкінське правительство відмовилося змінити теперішнього управителя Східно-Китайської залізниці, якого большевики вважають головним винуватцем та ініціятором захоплення Китайцями залізниці. Всеж вони не тратять надії, що конфлікт можна буде розвязати при помочі дипльоматичних переговорів.

Разом з тим у Москві вважають, що загроза війни між Китаєм і Росією ще не минула. Тому Росія мусить увесь час тримати свої війська на манджурському кордоні в повнім боєвім поготівлі.

АМЕРИКА И МІЖНАРОДНИЙ СУД.

ДЕРЖАВИ ПОГОДЖУЮТЬСЯ НА ПРИСТУПЛЕННЯ АМЕРИКИ ДО МІЖНАРОДНОГО СУДУ НА УМОВАХ РУТА.

ЖЕНЕВА (Швайцарія), 5. вересня. — На засіданню представників держав у справі міжнародного суду були присутні делеґати від 40 держав. 22 держави погодилися на приступлення Америки до міжнародного суду на умовах, які поставив Американець Рут. Сподіваються, що на це погодяться й инші держави, а тому Америка приступить до міжнародного суду, бо умови Рута піддержує також секретар стейту, Стимсон.

Умови Рута вилюжені в спеціяльній формулі. Вони забезпечують широку права для Америки. Згідно з цими умовами жадна справа, яка торкається посередньо або безпосередньо Америки, не може розглядатися судом без попередньої згоди на те Америки. Взагалі формула Рута забезпечує Америці надзвичайно широкі права в міжнароднім суді. Таксамо, згідно з формулою Рута, Америка може кожної хвилини повідомити генерального секретаря Ліги Націй, що вона виступає з числа учасників міжнародного суду й знову стає незалежною від рішень того суду.

„ГРАФ ЦЕПЕЛІН" ПРИЛЕТІВ.

УСТАНОВИВ НОВИЙ РЕКОРД ЛЕТУ НАВКОЛО СВІТА. ВСЯ НІМЕЧЧИНА СВЯТКУЄ ЛЕТ ЦЕПЕЛІНА.

ФРІДРІХСГАФЕН (Німеччина), 5 вересня. — Вчора в 3-тій годині й 52 хвилині, по нюйорському часу, „Граф Цепелін" закінчив свій лет навколо світа з Фрідріхсгафена до Фрідріхсгафена. Всю дорогу він облетів за 20 днів, 4 години й 8 мінут, отже скорше на 27 годин ніж з Лейкгорсту до Лейкгорсту. Перелет з Америки до Німеччини тепер тривав 67 годин. Йому довелося летіти далеко на південь, щоб уникнути великої бурі з громовицею, котра стрічалася йому на північному шляху.

Пересічний лет навколо світа виносив 67 миль на годину. „Граф Цепелін" летів, за виключенням зупинок, тринацять і пів доби. Це трохи менше від того, що перед летом обчисляв комендант Екенер. Він числив, що треба буде при гарній погоді летіти навколо світа 14 діб.

Прибуття „Графа Цепеліна" до Німеччини зустріло врочисто все населення Німеччини. Там, де пролетів Цепелін, населення салютувало йому всякими способами, а в церквах дзвонили дзвони. Всі признають, що заступник Екенера, капітан Леман, показав себе також надзвичайно вправним командантом.

Д-р Екенер, який тепер провадить переговори в Америці в справі будови нових чотирох цепелінів для лету між Америкою, Японією та Німеччиною, зістав вибраний почесним членом німецького авіяційного клюбу. Він є першим, що нагороджений таким гонором від часу війни.

Всі пасажири обурені на Американця Гога, який летів на цепеліні. Він, не зважаючи на заборону курити, з огляду на велику небезпеку ізза сильно вибухового газу, яким наповнено цепелін, курив, заховавшись в одному з кутиків. Пасажири вимагали покарання його, але капітан Леман лише відібрав від нього цигара. Після того всі пасажири збойкотували Гога.

Оголошено подібну програму лету „Графа Цепеліна" в травні 1930 року до північного бігуна. Приготовання до цієї виправи вже тепер починаються. Після того Екенер думає облетіти на цепеліні навколо світа, ніде не спускаючись у дорозі.

АРАБИ БЮТЬСЯ З АНГЛІЙЦЯМИ.

ЄРУСАЛИМ (Палестина), 5 вересня. — Все частіше відбуваються сутички між Арабами та англійським військом, що перебуває в Палестині. Іноді доходить до завзятих боїв, в яких Араби мають значні втрати.

У Палестині та в инших арабських країнах розповсюджують спеціяльні відозви, які закликають Арабів до святої війни проти Жидів. До Палестини все прибувають свіжі англійські кольоніяльні війська, котрі стараються припинити напади Арабів на жидівські місцевости. Проти Арабів уживають військових літаків, котрі завдають їм великі втрати.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодинoке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на г. зв. Foreign Money Oorder.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОЛЬСЬКО-ФРАНЦУСЬКЕ БРАТЕРСТВО

Чим більше у світі познак на те, що незабаром наступить ревізія версайського договору, тим більший страх збирає тих, що з сього скористали. Власне дня 2. вересня потверджено в Варшаві врочисто продовження французько-польського договору.

На врочистім потвердженню говорено, як звичайно, ряд принагідних промов. Як видно з їх змісту, розтелеграфованого по всьому світі, обі сторони добре собі здають справу зі значіння договору й не пробують навіть закривати, в якій цили вони злучилися. Не говорилося нічого про мир, яким так модно нині засланяються всякі імперіялістичні заходи. Не говорилося нічого про зменчення видатків на війну. Ні, отверто, явно й славно, сказано, що Польща награбила земель від сусідів та боїться, що при дальшому поступі німецьких упливів легко може дійти до ревізії границь та що Польща може втратити дещо зі свого нагарбаного добра. В тій цили й треба їй лучитися з Францією, щоби оборонити нагарбане добро, задержати його во віки вічні.

Покищо нема в сьому договорі, ні в його проголошенню, ні в парадах нічого надзвичайного. Сталося те, що вже нераз ділося в минувшину. Розбишаки лучаться для оборони своїх інтересів. Як відомо, нераз вони лучилися в минувшині, а історія з тих злук усе сміялася.

Здавалосяби, що є щось нового в запевненню Поляків, що проти ревізії договору, а за французько-польською угодою стоїть вся Польща, без огляду на партії. Очевидно, що стоїть, і то всі партії без виїмку. І підчеркнення сеї однодушности зовсім зрозуміле. Зрозуміле теж, чому в імени Франції на сю параду вислано соціяліста Льокена. Соціялісти прецінь люблять говорити про свій інтернаціоналізм, про рівні права для всіх народів, про справедливість для кождої нації. Колиб на параду прийшов представник якої „буржуазної" партії, то се моглоби викликати враження, що соціялісти проти договору Франції з польськими бандитами. Тому й вислано французького соціяліста, щоби весь світ знав, що й у Франції всі однодушно стоять за згодою з бандитською польською державою, що грабує сусідів, та що французькі соціялісти в сьому згляді стоять на шовіністичному, імперіялістичному польському становищи.

ПОЛІТИЧНЕ ПОЛОЖЕННЯ УКРАЇНЦІВ ПІД ПОЛЬСЬКОЮ ЗАЙМАНЩИНОЮ.

(Оригінальна допись зі Львова).

(Докінчення)

Українська Партія Праці.

До політичних ґруп Західної України, що стоять на становиску незалежницькім та стремлять до Обеднання всіх українських земель, належить теж українська Партія Праці. Ріжниця між нею і Ундом та українською Соціял-Радикальною Партією лежить в тому, що як вище наведені дві партії ставляться неґативно до совітської влади, так Партія Праці стоїть без застереження на пробольшевицькім становищі й то так з чисто політичних, як і утілітарних мотивів. Соціяльні питання в партії не відіграють надто великої ролі, так само як теж спір на Великій Україні між національними комуністами Шумського і правими комуністами для Партії Праці є байдужими. Ця партія є одинокою в Східній Галичині, яка без застереження підчиняється д-рови Евгенови Петрушевичеви. Партія повстала в маю 1927 року з тих десідентів Унда, зглядно Трудової Партії, а зглядно незалежницької ґрупи, що без застереження погоджуються з політикою д-ра Петрушевича та з урядовою політикою теперішної Москви. Порівнюючи політичну плятформу партії з політичними плятформами инших українських політичних партій, бачимо повну схожість і ріжниця є тільки в ставленні до Радянського Союза.

Партія признає існуючу українську державу, її праводержавний устрій, як теж устрій Союза Соціялістичних Радянських Републик, в якого склад вона входить та який обезпечує їй повне право заключати й виповідати союзи з иншими радянськими державами, як здобуток визвольної боротьби українського народу й таким здійсненням його стремлінь, яке є підставою для повного завершення начальної політичної мети українського народа.

Партія вважає, що окончене оформлення суспільно-державного життя українського народу на західно-українських землях наступить після здійснення ідеї соборности й в імя тої ідеї Західна Україна мусить підчинитись тим суспільно-державним формам, які будуть на Великій Україні в момент зєдинення.

Ця резолюція, як теж дальші енунціяції в орґанам партії „Рада" й „Праця" показують, що партія стоїть на становищі беззастережної злуки з Радянською Україною і не входить в критику тих державних форм, які там панують, навпаки, солідаризується повністю з політикою, яку провадить уряд московський на велико-українських землях. Це є так званий соборницький комунізуючий напрям. При послідних зборах Просвіти, на яких, як відомо, прийшло до бійки між націоналістами і комуністами, „Рада" і „Праця" заняли становище неґативне до національних виступів більшости Просвіти, не солідаризуючись однак явно вправді з комуністичними подвигами.

Соціял-Демократична Партія.

В послідних часах прийшло до відбудови української Соціял-Демократичної Партії, по тих кризах й ударах, які вона потерпіла з одної сторони від польського уряду, а з другої сторони від комуністів Західної України. Хто визнається у відносинах галицьких, то той мусить признати, що українській соціял-демократичній партії не доведеться відіграти тут надто визначної ролі з тої простої причини, що вона стрічає надто велику конкуренцію з одної сторони української Соціялістично-Радикальної Партії (хоч між тими двома партіями нема ще тепер ворожнечі й на конґресі Соціял-Демократичної Партії) брали участь делеґати Соціял-Радикальної Партії), так і з другої сторони в польській партії ППС.

Українська Християнська Орґанізація.

Осібне місце в політичному житті українського народа в Східній Галичині займає так звана Українська Християнська Орґанізація, УХО, з її провідником ігуменом Галущинським, редактором Осипом Назаруком та попечителями епископом Хомишином і Коциловським. Ухо формально не є партією, як це впрочім її провідники заявляли в їх орґані „Нова Зоря" вже кілька разів. Орґанізація не брала осібно участи у виборах, а йшла до виборів разом з Ундом. Теоретично поставила вона собі за головну задачу плекання християнського духа, як з їх енунціяцій виходить. На ділі одначе вона вже переступила ті намічені границі і то головно від часу, коли головними редакторами їх орґану „Нова Зоря" станули Осип Назазрук і Степан Томашівський. Особливо в послідних часах попри християнську етику порушує цей орґан чисто політичні проблеми й не двозначно в дусі угодовім до Польщі.

„Нова Зоря" поборює всякі самостійницькі виступи проти Польщі, а Осип Назарук в одному інтервю в польській ґазеті признав себе приклонником автономії в рамах польської держави. Теж саме є сказано в статті в „Новій Зорі" з дня 1. 4. 1928, де непідписаний автор ставить слідуючі завдання для українського народу в Східній Галичині:

> Вибороти політичну, культурну і господарську автономію українських земель під Польщею має бути головним завданням українських політичних ґруп... Коли українська політика хоче направити свою незавидну славу, то мусить присвятити всю свою увагу новій грядучій конституції Польщі та домагатися негайного виконання закону з 26/9, 1922 року про автономію теперішних воєвідств львівського, тернопільського та станиславівського.

Орґанізація, як сказано вже вище, стоїть під впливом двох епископів, а саме Хомишина і Коциловського, що в своїх політичних концепціях станули на становищі польської державности й безоглядного послушенства Римови, звідки, як відомо, з часу панування папи Пія повіяло ворожим духом для Українців. Оба ці епископи розпоряджують доволі поважними капіталами, набутими в останніх часах з продажі ерекціональних ґрунтів і **при помочі тих капіталів стараються осягнути переможний вплив в українських економічних установах, а звідси в дальших політичних партіях.** При цій нагоді треба замітити, що митрополит Шептицький заховує в тій політиці повну невтральність.

Москвофіли.

В послідних часах дається замітити зріст також москвофільського табору. Як відомо, в передвоєнних часах той табор завдяки значній матеріяльній допомозі від обрусительних московських кол пробував поширити свою діяльність на Східну Галичину і на Лемківщину. В добі польсько-української війни перейшли москвофіли певного рода еволюцію й станули тоді на становищі української державности. По війні наступила в них певна кристалізація, а саме, ґрупа москвофілів, що стояли на становищі української державности, перемінилась в ґрупу воленародовців Вальницького, а опісля в Сельроба-Єдність.

Сам москвофільський табор так званих стариків, у перший час не проявляв ніякої діяльности. Доперва з приходом до влади польського санаційного уряду зачав поширювати свою політичну діяльність у напрямку неґації всього українського при беззастереженій вірнопідданчости польській державі. Матеріяльною підставою цього руху являється міліонова фондація Народний Дім, як теж і Ставропіґія. Оживлення це виявляється в активізації москвофільського духовенства у відновленні читалень ім. Качковського та деяких культурних установ. Головними стовпами москвофільського руху є тепер відновлена „Русская Аґрарная Партія" і „Русская Селянская Орґанізація". Між тими обома партіями є хіба тільки одна ріжниця: що Русская Аґрарна Партія стоїть на ґрунті територіяльної окремішности Східної Галичини, розуміється в рамах польської держави, натомісць Русская Селянская Орґанізація являеться експозитурою на Галичину „Русского Народного Обединенія". Обі ті партії в послідних часах розвинули пропаґанду проти терміну „український" і вислали цілий ряд петицій до польського сойму, як протести проти домагань українського клюбу внести одноцілу термінольоґію „український" для всіх українських територій під Польщею.

Червінсько-Руска Згода.

Осібне місце займає серед українських політичних груп орґанізована в Кракові та вкрита ще таємницею щодо свого персонального складу орґанізація „Червінсько-Руска Згода". Вона поставила собі за завдання здобуття східних країн і до обеднання „двох братних народів", що заселюють червінсько-руську землю для співпраці в імя добра спільної вітчини Польщі. Провідниками, як в послідному часі зачуваємо, цеї орґанізації на Східну Галичину являються Михайло Яцків і Демянчук, сталий дописувач „Веку Нового" та конфідент польської поліції. Орґанізація ця хоче заняти місце Українського Народного Союза, який в послідних виборах цілковито потерпів поразку. Цей рух треба вважати дальшою спробою польського уряду нищити через розбивання українську свідомість і відпорність в масах.

Консуль Лапчинський.

Не від речі буде згадати, що також комуністичні урядові кола пробують дістати вплив на українське політичне життя Галичини. Особливо рухливим є совітський консуль у Львові, Лапчинський, який явно маніфестує себе Українцем і як, втаємничені твердять, фінансує новий український журнал „Нові Шляхи", що має виходити під редакцією Федя Федорцева.

* * *

З цього короткого зясовання виходить ясно, як розбитий український національний табор на західно-українських землях. Вскі спроби обеднати всі політичні ґрупи в імя боротьби за українську державність не довели до бажаного успіху. В послідних часах подібний клич впав при нагоді польської нагінки на всі українські політичні й культурні установи 1 листопада. Пропаґував його Ю. Романчук в однім з чисел „Діла". Натякнув на нього також д-р Лев Бачинський у своїй соймовій промові. Так само Ундо на свойому послідному конґресі в грудні 1928 р. кинуло клич, що з огляду на сучасну стадію польсько-українського спору та з огляду на міжнародне положення повинні всі українські незалежницькі уґруповання, якщо не усунути, то бодай злаґіднити внутрішні суперечности й узгіднити акцію на всіх ділянках національного життя для одностайного протиставлення польському походови й для узгіднення інформаційної та пропаґандивної акції на міжнародній арені.

Клич цей не знайшов відповідного відгуку серед инших політичних уґруповань. Знаючи відносини в поодиноких партіях, ментальність поодиноких провідників, як теж основні так соціяльні як і політичні кличі всіх партій, треба дуже скептично дивитись на можливість такого однозгідного фронту на західно-українських землях.

Львів, 1929. р.

В. Кедровський.

1919 РІК

(62)

Частина ця визначалася надзвичайною активністю та боєздатністю, хоч у боях з армією УНР вона поволі розгубила свій національний склад і була поповнювана підібраними большевицькими військовими відділами, присланими з Московщини. Згодом вона лише мала українське назвисько, та полки з такими українськими іменами, як полк Т. Шевченка, Гордієнка, Богуна і т. д. Большевики гадали цим обдурити деякі частини армії УНР та зменшити їх відпорність большевицькому нападови. В часи загального розкладу й деморалізації нашої армії це большевикам удавалося, а пізніше вони вже самі оголосили, що армія УНР жадній большевицькій аґітації не піддається.

Большевики постаралися, щоби увесь час нашої війни з ними Таращанська бриґада була найліпшою частиною серед їхніх військ, які билися проти української армії. Взагалі в большевиків була система мати кілька своїх ударних, ліпших частин й оперувати ними так, як колись в австрійській чи в німецькій армії оперували „штурм-батальони", або в російській „ударні батальони". Ці частини кидалися завжди в найбільше загрожені місця українського фронту й своєю акцією прорівали наш фронт, або відбивали наші атаки на загрожених дільницях свого фронту й тим підтримували загальну боєздатність червоної армії та розвивали успіх її перемог, піддержуючи й тягнучи за собою слабші частини.

Таращанська бриґада майже завжди оперувала на нашому лівому крилі, котре було найбільше загроженим, бо завжди висіло у повітрі, маючи дуже непевну стичність з теренами, захопленими Поляками. Отож большевики для контр-наступу кинули проти найслабшої нашої Волинської ґрупи, сформованої з недобитків ріжних частин, свою Таращанську бриґаду, а проти Січових Стрільців другу подібну, Богунівську бриґаду, які були пробоевими частинами в большевицькій армії. Зі сторони Проскурова вони повели наступ сильним інтернаціональним полком, зложеним з полонених Мадярів. Мадяри були заагітовані большевиками в тому сенсі, що Українці їх не пропускають до себе до дому й їм треба пробоем прорватися до себе на батьківщину. Таксамо були між Мадярами й ріжні инші „інтернаціоналісти", включно до Китайців. Цей інтернаціональний полк повів шалений наступ зі сторони Проскурова на 7 дивізію Запорожського корпуса. Одночасно завязалися уперті бої Запорожської Січі з сильними комуністичними частинами в районі Фельштина, а далі большевики уперто старалися стримати наступ правого крила нашої армі, де вів операції О. Удовиченко зі своєю третьою дивізією, що лише започаткувала своє формування.

Отож наша армія, не відпочиваючи й години, не маючи ні свіжих резерв, ні поповнення, ні постачання бойовими припасами, які вона для себе здобувала лише в боях з большевиками, змушена була не лише відбивати большевицький контр-наступ, але й сама перейти в новий наступ та сильним ударом розбити большевицькі частини й відкинути їх за Проскурів, за ріку Случ. В цей період боротьби за Проскурів та за р. Случ українська армія знову дала доказ своєї непереможної моральної сили, бойової стійкости та бойового запалу, яких годі легко відшукати у військовій історії всіх народів. Той час нам остаточно показав, що ми маємо тепер армію, як воскресила традицію старинного запорожського та козачого війська, яке нераз трясло не лише всією Східною Европою, але й Малою Азією.

Не можна сказати, що в цих боях виявила та чи инша частина української армії якусь особливу перевагу над иншими частинами. Кожна частина з честю й геройством виконала своє завдання й закріпила за УНР великі, як на той час, терени української землі. Особливо тяжкі бої точилися в районі Волинської ґрупи, Січових Стрільців та Запоріжського корпусу.

Передтим, як Запоріжський корпус почав свій контр-наступ, я старався все бути близше біля нього, щоби разом з ним увійти до Проскурова. Правду кажучи, я боявся, щоби знову не сталася в Проскурові якась провокація й не повторився той страшний погром, що був весною при відході нашої армії. Тоді в погромі брали участь саме ті гайдамацькі частини, котрі тепер знову наступали на Проскурів. Але мої предвидження були даремні, бо тепер це вже була не та частина, якою керували „отамани" Палієнки та Самусенки, а справжня реґулярна частина військ в руках таких прекрасних командантів, як Сальський, ґенерал Воскобойников, Осмоловський, Демоловський, Загродський та инші. Жадних ексцесів над мирним населенням не було й частини, не затримуючись, з боєм перейшли через Проскурів, переслідуючи недобитки інтернаціонального полку та инших большевицьких частин.

* *

Одержавши відомости, що запоріжські частини вже захопили стацію Проскурів і бої ведуться в самому місті, я негайно виїхав на паротязі до Проскурова. Коли підходив мій паротяг до стації, вона ще обстрілювалася большевицьким гарматним вогнем з панцирників, а з міста чулася інтенсивна рушнична стрілянина. Значить, приїхав саме на час. Біля підїзду до стації, на останньому переїзді через залізницю, я побачив біля будки пять трулів розстріляних членів залізнодорожної чеки. Між ними три Жиди та один Китаєць. Удар запорожських частин на стацію Проскурів був такий скорий, що навіть Чека не встигла своєчасно накивати своїми пятами й попалася в наші руки тоді саме, як спішно „виводила в розхід" (розстрілювала) арештованих Українців та инших, кого лише вона сціпила в свої руки. Біля стації в пустому складі було набито кілька десятків трупів ріжних людей, ріжного віку й ріжного пола. На деяких трупах були сліди страшного знущання над людьми: поторощені руки, виколені очі, відтяті носи та вуха й т. д. Стіни й підлога були заляпані мозком і заюшені кровою тих нещасливих робітників, селян та міщан, що попали в руки „пролетарського правосудія".

Біля входу на стацію на пероні лежав молодий чоловік з простріленою потилицею. Тепла кров ще текла з його рани в голові. Залізничі урядники пояснили мені, що це льокай зі стації, якому на „прощання" всадив кулю комендант стації для „остраху других", щоби памятали „твердість большевицької влади". Льокай цей ніколи ні в чому не був запідозрений і вся його вина була лише в тому, що він попався на очі коменданта стації, коли той переляканий тікав зі стації з револьвером у руках.

Я зайшов у телеґрафічну кімнату, щоби там дістати копії ріжних телеґрам та повідомлень, які большевики посилали перед захопленням нами стації. Чую, що все дзвонить телефонічний дзвінок. Прошу одного зі стаційних служачих відізватися на дзвінок.

„Алло. Здесь Проскуров! — говорить з нашої сторони. Харашо, сейчас!"

Телефоніст закриває рукою трубку телефона й говорить мені, що Жмеринка кличе коменданта стації, товаріща такого то. (На жаль, тепер забув його призвище).

— Скажіть, що зараз покличете — говорю телефоністови.

„Сейчас позовуть товаріща... — говорить до телефона залізничник.

Я прошу наскоро переказати мені, який приблизно голос в команданта. Дехто старається підробити під голос команданта. Беру трубку телефона до вуха.

— Алло. Здесь Проскуров. Комендант (такий то) — говорю до телефону..

— Пачему я вашого, таваріщ, голоса не узнаю? — питається підозріло зі Жмеринки.

— Да ви тепер, таваріщ, і голоса радново атца не узналіб, радаб пережіл то, что ми переживаем здесь. Насілу адбілі петлюровскую сволочь, что уже била добралася до самой станції. Тепер ми їх женьом, но у нас нет свежіх резервов. Скорей пасилайте нам подкрепленіе.

(Дальше буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДАЛІ РУТЕНЦІ.

„Католицький Провід", що називається органом для української суспільности, доносить в числі з 30 серпня на першім місци:

ЗАЯВА ЛЬОЯЛЬНОСТИ НАШОГО УКР. КАТ. ДУХОВЕНСТВА СВЯТІЙШОМУ ВІТЦЕВИ.

Дня 1 серпня с. р. вислало зібране на зїзді у Филаделфії, Па., наше укр. кат. Священство Злучених Держав враз з своїм улюбленим Епископом слідуючу заяву святійшому Вітцеви Папі Пію XI.:

His Holiness

Citta del Vaticano.

The Bishop and Clergy of Ruthenian Catholic Diocese assembled this day August 1st, 1929, at Philadelphia, Pa., hereby submit their humbliest loyalty to Your Holiness.

Constantine, Bishop.

Як бачимо у новинці, котру мають читачі „Католицького Проводу", говориться про УКРАЇНСЬКУ суспільність, УКРАЇНСЬКЕ католицьке духовенство, а в телеграмі говориться про РУТЕНСЬКУ католицьку дієцезію.

Значить, ще далі Рутенці. І ще далі нарід дуриться, що його вже називають Українцями, а до папи далі називається сих Українців Рутенцями, як сього треба польському урядови.

Католицький дяковчитель.

—o—

ГЕТЬ З РУТЕНЩИНОЮ.

Коли взяти до рук історію України й читати про нашу бувальщину, про славну колись Україну, то з радости плакати хочеться.

Ми нині бідні, ми нині гноблені, ми нині поневіряні не тільки чужими, але й своїми ворогами. Чотири роки минуло, як наші рутенські епископи пішли на службу Ляхам. При кінці травня 1925 р. наші рутенські епископи їздили до Варшави. Їздив еп. Хомишин і еп. Коциловський. Граф, митрополит Шептицький не їхав, а птахом летів на польському державному літаку.

Чогож їздили наші рутенські владики до Варшави? Їздили присягу складати, що вірно будуть польському насильству служити, що будуть на український лядцько-римські диби накладати й що будуть пильнувати інтересів польської держави.

Таку присягу зложили наші рутенські епископи й тією присягою вони відреклися свого народу.

Але може дехто скаже, що наші рутенські епископи мусіли так присягнути. Коли справді деякі люде так думають, то вони дуже помиляються. Бо наші рутенські епископи знають дуже добре, що вони обовязані виповняти приказ папи тільки в справах віри, а присяга на вірність польській державі це не справа віри, але справа політики.

Між нашим народом, як у рідним краю, так і тут в Америці, зростає велике невдоволення. Майже на кождім кроці чути нарікання на Рим, на Ляхів і на рутенських епископів, а навіть на декотрих священиків. Коли епископови Богачевському й декотрим рутенським священикам Рим і Польща миліші й близші ніж той нарід, який їх утримує, то вже час, щоби наш нарід сказав тим лядцько-римським приятелям, щоби вони йшли до Риму і нехай їм Рим і Польща дають хліб з маслом.

Наш нарід мусить уже раз переконатися, що сором і ганьба годувати безкорисних трутнів, які не лише тягнуть з народу соки, але ще й тягнуть його в римсько-ляцькі кайдани. Кождий щирий Українець і кожда щира Українка мусить памятати, що нарід наш у неволи. Україна пошматована, ворогами розкраяна й у кайдани закована. Справа визволення нашого народу, справа підготовлення до боротьби за волю нашого народу, ця справа мусить бути для нашого народа дорожча, більша й важніша ніж прислугування Римови та Польщі.

Приходить час до великої боротьби за волю України і та боротьба мусить прийти і Україна мусить бути вільною.

Церква українського народу, як рідна мати, мусить бути чутлива на народні болї й терпіння. Церква українського народу мусить бажати щастя своїм дітям та їм помагати у великому ділі визволення свого краю з неволі.

Питаю Вас, чесні читачі, чи може бути такою рідною церквою та церква, в якій проповідують любов, покору й пошанування до ворогів нашого народу? Це нам говорять декотрі священики, що разом зі своїм епископом уважають себе рутенцями. Вони нібито в імя Боже наказують любити наших ворогів, бо хто вдарить нас в одну щоку, маємо наставляти йому ще й другу. І справді, ми любимо своїх ворогів, бо так нам кажуть наші рутенські провідники. Вороги силою загарбали нашу любу Україну, вороги безчестять гроби наших рідних братів і сестер, котрі віддали своє життя за волю України, вороги забирають нам все те, на що наш нарід працював цілі віки, вороги руйнують наші українські церкви, рідні школи й читальні, вороги убивають наших молодих та ідейних людей, вороги катують наших рідних братів і сестер, вороги вигублюють нас тюрмами й тортурами, вороги відбирають нашим браттям останній загін тієї землиці, яку наші предки зросили своїм кривавим потом, а наділяють ним зайдів „мазурів" і т. д. За ту всю благодать наші рутенські верховодники кажуть нашому народові любити своїх ворогів, молитися за польських президентів і маршалків і коритися їм, бо так хоче Польща, Рим і рутенські верховодники.

І щож нам діяти? Чи маємо махнути рукою і сказати „пропало"? Чи маємо датися живцем покласти в лядцько-римську могилу? Чи маємо остатися і на дальше лядцько-римськими безсловесними рабами? Ні, народе український, сто разів ні! Ми мусимо проти розбою боронитися. Ми мусимо боротися й то довго боротися, бо в боротьбі той виграє, хто довше витримує. Коли наші мучені браття не тратять надії ані завзяття, коли вони готуються до боротьби з Ляхами на життя й смерть, то чиж не булоб соромом для нас, американських Українців, махнути на все рукою?!

Тимбільше, що ми живемо на вільній землі Вашингтона, де не висить ляцька шаблюка над нашими головами, тут наш святий обовязок припинити ширення між нами лядцько-рутенського баламуцтва. Але, як каже наша пословиця: „вольному воля". Кому люба рутенщина й хто вірить, що польсько-римська політика не противиться нашому поневоленому народови, той нехай тримається рутенії. Там йому місце на віки вічні „амінь".

Анастазія Ангел.

СПРАВЛЕННЯ ПОХИБКИ.

У спис жертводавців з протестаційного віча в Клівленд, у числі 200 Свободи, було поміщено о. Климович, а має бути Олекса Климкович, пожертвував 5 долярів.

Михайло Гуль.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

М. С., Бофало, Ню Йорк. — Машиновий кріс, машиновий ґвер, кулемет і скорострів, — се всі будуть ріжні слова на означення одного й того самого оруддя. Машиновий кріс та машиновий ґвер (та, що можна сказати, машиновий карабін) се все певно слова, що прийшли до нас з німецької мови або були зроблені під упливом німецької мови, очевидно, нашими людьми, що служили в австрійській армії. Зате слово „кулемет", як се Ви слушно завважуєте, зроблено під упливом російської мови, котра має слово „пулємьот". Слово „скорострів" се чисто український витвір, здається, вже без упливу инших мов. Всі сі слова означують одно й тесаме, себто оруддя нападу, котре подібне на кріс, але викидає скоро кулю за кулею, набиваючися само силою від відштовху вистрілу. Правда, є ріжні машинові кріси, але наша мова ще не встаплила поодиноких слів на означення осібних нарядів, так що й сі слова вживаються в суміш.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

НЮАРК, Н. ДЖ.

На Народний Дім в селі Байківцях, пов. Тернопіль.

Одну жертву в сумі 200 долвислано було до краю 11. лютого 1928 р.

Тепер зібрали ми на листі як слідує:

Семен Ходачок зібрав на свою лісту 29 дол. 25 цнт. Жертвували отсі громадяни по 1 дол.: А. Малік, С. Ходачок, П. Починок, М. Данилевич; по 50 центів: М. Козак, Т. Починок, М. Яворський, П. Бігус, Я. Гаврилко, М. Плосконіс, К. Баґрій, П. Писаренко, А. Бачинський, І. Маньківський, П. Белаг. Махінка, М. Куцей, М. Коритко, М. Нитка, О. Гупало, Анна Білоус, А. Замора; по 2 дол.: Д. Кальба і А. Гулька; по 50 цнт.: З. Літовинський, І. Палюх, С. Карпа, Ю. Гулька і В. Новодворський; К. Павлус 25 цнт.

Микола Рапацький зібрав на другу лісту в **Вестберах, Л. Ай.**, 19 дол. 75 цнт. Жертвували як слідує: Ф. Дмитрович, С. Жук, А. Задорожний, Т. Рудик, А. Добковський, М. Жилан, Д. Берчук, Г. Йовіно, М. Пальчун, М. Агреґір, П. Кучерук, М. Демчук, М. Коцай, М. Браток, П. Борецький по 1 дол.; М. Рапацький 2 дол.; по 50 цнт.: І. Андрушко, Г. Обале, Г. Жук, С. Човновчок, О. Вавричук; Й. Литвин 25 цнт.

Ясько Марковик зібрав на лісту ч. 3 — 13 дол. 25 цнт. Жертвували отсі громадяни по 2 дол.: Д. Скібак та І. Маркович; по 1 дол.: Р. Дудак, С. Цебринський, І. Мисько, А. Цебринський, П. Кучерук, А. Дучель, М. Ретька й А. Ходачок; по 50 цнт.: І. Копчук, С. Стечишин; А. Мацох 25 цнт.

Микола Заболотний зібрав 14 дол. на лісту ч. 4. Жертвували: М. Заболотний 3 дол.; по 2 дол.: Марія Заболотна, І. Гарак, М. Куцей; по 1 дол.: П. Репета, Д. Чорномаз, В. Вельґан, А. Тедозій і Д. Мельник.

Ірина Заболотна зібрала 4 дол. 25 цнт. на лісту ч. 5. Жертвували: Ірина Заболотна 3 дол.; П. Репета 1 дол.; І. Лобур 25 цнт.

А. Плакса зібрала 3 дол. на лісту ч. 6. Жертвували: М. Мручак 2 дол. і Д. Коцай 1 дол.

Разом зібрано 83 дол. і 50 цнт. З того відтягнулось 2 дол. і 20 цнт. за оплату попередної висилки. Осталося чистого приходу 81 дол. 30 цнт., котрі взяв наш громадянин Семен Ходачок зі собою, виїзджаючи до Рідного Краю. Там він доручив їх голові читальні Просвіта в Байківцях.

С. Ходачок.

ПРОТОКОЛ

XVII. Головної Конвенції Українського Народного Союза, що відбулася на днях від 13. до 18. мая 1929. включно, в місті Ньюарк, Н. Дж.

(43)

10-ту точку конв. програми, Справа органу „Свободи", реферує С. Ядловський, менаджер сего органу.

Добр. С. Ядловський звертає увагу делегатів на попередно ним зложений фінансовий звіт Свободи і повторяє свої доказки, що за гроші, які тепер члени платять на Свободу, більшої Свободи отримати не можуть. Що Свобода тепер виходить точно після пословиці: „так кравець крає, як матерії стає". Дальше говорить, що коли делегати схотять обтяти місце на адвертайзменти, то прихід, який сі адвертайзменти дають, мусіли би заступити підвисшенням членської оплати, зазначуючи, що не вірить, аби члени того собі бажали. Так як з порожного не наллєти, так без грошей не можна Свободу видавати.

Колиби знести видавання осібного діточого магазину, а відповідно збільшити Свободу, то кошт квартальника не вистарчивби на оплату коштів англійських сторінок в щоденнику. Радячи над цею справою, треба все мати на увазі, що побільшення формату Свободи рівнається побільшенню коштів її видавання.

Якби Свобода могла збільшити свої приходи в інший спосіб, якби, приміром, могла дістати більше платних адвертайзментів передівсім від своїх, то є від членів-бизнесменів і відділів-товариств, бо від чужих, як вже було передніше говорено, богато сподіватися не можна, то цей доход Свободи також обернулаби в користь всіх членів, видаючи пропорціонально збільшену Свободу. Цего однак не дасться зробити відразу ані конвенційною ухвалою. Це можна осягнути з часом і аж тоді, коли члени і відділи стануть більше попирати Свободу під тим зглядом, та перестануть мріяти о тім, щоби Свобода поміщувала як найбільше їх матеріялів безплатно. Це станеться аж тоді, коли відділи-товариства зрозуміють, що, даючи зарібок Свободі, дають його самі собі, бо з буджет всякого їх підприємства, обчисленого на матеріяльний дохід, в першу рубрику повинні ставити кошт оголошень і друкарських робіт і таких Свободі як найбільше давати, бо це їм приносить сейчас прихід, а опісля збільшає приходи Свободи, які можуть бути ужиті на поліпшення Свободи, з чого користь передівсім для членів організації.

Добр. Ядловський зазначує, що, роздумуючи над цею справою, треба еще мати на увазі і цей факт, що тепер Свобода займає більшу часть коштовного нового будинку У. Н. Союза, на вибудування якого ужито грошей, від котрих треба оплачувати процент фондови, до котрого ті гроші належать, а також на факт, що й податок від нового будинку без порівнання більший, ніж був за старий, тай до покриття того Свобода мусить причинится пропорціонально в формі ренти, якого передтим не платила. Вірить, однак, що делегати, виразумівши цілу ситуацію, поставляться до справи так, як на делегатів такої поважної організації пристало.

До голосу над органом Свободою зголосились делегати отсих відділів: 206, 29, 369, 23, 234, 193, 4, 204, 334, 209, 20, 151, 131. Делегати сих відділів в дискусії порушували ріжні питання, відносячися до фінансової сторони органу. По вдоволяючих відповідях менаджера С. Ядловського, на поставлене Гр. Сайкевичем, дел. від. 86, внесеннє, поперте Прокопом Калиничуком, дел. від. 19, ухвалено, що орган Свобода має виходити в такім виді, як тепер, а в будучині менаджер має вільну руку в ціли побільшення органу.

По сій ухвалі відчитано привітні листи і телеграми, наспівші того дня.

(Дальше буде).

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ВЕСТ ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Тов. Згода, від. 62, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що мітінґ відбудеться в неділю, 8. вересня, в годині 1-ій пополудни, під ч. 6177 Glenmore Ave. Проситься всіх членів явитися, бо є важні справи до полагодження. Довгуючих членів взиваеться вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть виключені з членства. — Н. Вовк, предс.; В. Бідей, секр.; Т. Юрків, кас.

АВОКА, ПА. Бр. св. Ів. Хрестителя, від. 326, повідомляе всіх членів, що квартальний мітінґ відбудеться 8-го вересня, в годині 1.30 попол. Кождий член має бути присутний на мітінґу. Проситься тих членів, що мають діти в У. Н. Союзі, щоби платили за них кождого місяця, бо інакше діти будуть суспендовані. — Онуфрій Лесик, предс.; Теодор Колодій, кас.; Николай Колодій, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Подається до відома членам Тов. „Єдність", від. 163, що мітінґ відбудеться в неділю, 8-го вересня, в год. 1-ій пополудни, в домі Укр. Амер. Горожан, 847 N. Franklin St. Проситься всіх місцевих і позамісцевих членів прийти на сей мітінґ, бо є важні справи до полагодження. Також проситься членів привести нових кандидатів, котрих приймемо без оплати вступного. Користайте з нагоди. — Мих. Паранич, секр.

ЧЕСТЕР, ПА. Тов. Запорожська Січ, від. 288, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться дня 8. вересня, в 10-ій годині, перед полуднем, в льокали шкільнім. Всі члени віділу мають явитися на зборах, бо є важні справи до полагодження. Довгуючі члени повинні вирівнати свої довги, коли сего не зроблять, будуть суспендовані. — Михайло Тершовський, секр.

„На віки віков".

Два налогові спортовці з Познанщини приїхали в наші Карпати. Поінформовані, що наші Гуцули звикли кожного витати словами: „Слава Ісусу Христу", — навчилися тільки одної відповіди: „На віки віков".

Раз стріває їх у горах кількох парубчаків і побачивши ненависних „холерників", кажуть:

— А бодайби ви ноги поломили.

— На віки віков! — відповідають обида в один голос.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЄСЕ СИЛА. ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

РУХ В УКРАЇНСЬКІМ НАРОДНІМ СОЮЗІ.

ДОМІНІОН, НОВА СКОТІЯ, КАНАДА.

Заходи коло організації нового відділу.

Наші громадяне дуже втішні, що Головна Канцелярія не відкинула пропозиції про створення відділу Українського Народного Союза на Домініон, ч. 1, Нова Скотія, Канада. Наперед я хочу розвіяти сумнів, будьтоби в Канаді така орґанізація не конче змогла осягнути великі успіхи, з огляду на те, що Канада є меньша краєм індустріяльним як рільничим. Се відноситься однак тільки до західної Канади. На західній Канаді справді індустрій мало, а населеннє в більшости занимається хліборобством. Зате у східній Канаді менше хліборобства, а більше індустрій. Передовсім у Новій Скотії і на острові Кейп Бретон рільництво зовсім малозначне. Острів є індустріяльний. Головні індустрії: вуглекопи й фабрики заліза. Найбільша залізна фабрика міститься в Сідні. В її залізних фабриках працює значне число Українців, котрі й мають свою парохію. Запомогової орґанізації в них нема жадної. І на майнах, де працює богато Українців, крім майнерської юнії орґанізації до 1927 р. не було, хоч уже дві десятки літ минає, як тут поселилось значне число Українців, котре з кождим роком збільшується новими еміґрантами зі старого краю і з західної Канади. Аж допера при кінці 1927 р. один пів Українець, а пів Румун став тут орґанізувати філію комуністичної орґанізації у Винніпеґу зі своїм комуністичним органом „Укр. Роб. Вістн.". Я вірю, що й там у Злучених Державах знане, що головні комісарі тої орґанізації і инші комуністи підривають між Українцями самостійницького духа. Я думаю, що Вам мусить бути знаним й те, що делеґат Рідної Школи Л. Ясінчук, обїзджаючи Америку й Канаду, не находив ніде таких завзятих противників самостійности українського народу як властне сих, котрі зачаджені комуністичним інтернаціоналом.

Та комуністична зараза не оминула і глухий кут канадійського континенту в Новій Скотії. І звідти попередних років від Українців рік-річно плинуло десятками жертв до рідного краю на всілякі патріотичні цілі, а тепер провадити якесь патріотичне діло є більше трудним, а трудним задля того, що значне число Українців, не маючи своєї рідної орґанізації, запленталось до ворожого українському народови товару Р. З. Т. і там їм підриваєть українського духа, а заставляється їх ворожо відноситися до українського націоналізму і гріш жертвувати тільки на комуністичні ціли.

Однак я певний, що завдяки ще кількох свідомих Українців вдалось нам у минувших 3—4 тижнях освідомити 15 Українців і вилучити їх на все від заразливого комуністичного товару Р. З. Т. Тепер ми плянуємо виступити публично та зорґанізувати відділ своєї рідної орґанізації, У. Н. Союза. Сі будучі члени се не елемент переходовий. Богато з них постановили собі тут жити на завсіди, мають уже свої власні доми й сімю. Є й такі, що мають гадку колись вертати до старого краю, однак дуже мало хто виїздить звідси в інші околиці Канади. Більше зїзджаються з ріжних околиць Канади сюди, бо тут є більше сталі роботи в майнах і залізних фабриках.

Михайло Зварун.

Певні знаки.

До шинку входить гість. Господар здалека витає його:

— Добридень, Микольо; за вами питала якась жінка.
— Що за одна?
— Чи я знаю?
— Гикалась може?
— Егеж!
— Мала криві обцаси?
— Егеж!
— Заталапана?
— Егеж!
— І лаялась?
— А вжеж!
— Це напевно моя жінка.

Е. Шуна.

ПРИЧИНА.

— Іване, чому ти від нас ідеш?
— Або я знаю?
— Може тобі що сказала ясновельможна пані?
— Ні.
— А може ясновельможна панунця?
— Ні.
— А може ясновельможний панич?
— Ні.
— Так чомуж ідеш?
— Та вкучилося в таких паршивих жидів служити.

Отсей прекрасний взірець народнього гумору все розвеселює мене, без огляду на те, скільки разів я його сам розказую, або чую від других.

Сьогодня я стрінув Причепу. Властиво Причепа стрінув мене й причепився. Ми стали говорити про політику, або краще Причепа говорив, а я потакував і думав про вечеру. Нагло він заскочив мене питанням:

— А як ви думаєте? Хто має більші шанси стати українським гетьманом — Полтавець, чи Остряниця?

Я витріщив на нього очи й прямо не хотів вірити своїм ухам. Але Причепа настоював, здержуючи притім дипльоматично з висказанням власної гадки. Та картина почала мене бавити й я відповів:

— Полтавець.
— Ніколи!! — засичав Причепа. Я запримітив в його очах злобні огники, яких я передтим ніколи не бачив.
— Вибийте собі, пане, це з голови. Остряниця, лише Остряниця. Це історичне імя й його батько, чи дід, ні, таки батько, вже був гетьманом. Він має великі звязки на Україні, а нарід безперечно за ним піде.
— Та хай вам буде Остряниця, а мені таки Полтавець.
— А, значить, ви теж гетьманець. Ґратулюю, ґратулюю. Ви хочете знову закріпостити нарід, привернути панщину, щоби бідний хлоп гарував від ранку до вечера й свій кервавий труд віддавав панським байстрюкам на кожушок, як каже Шевченко. Але ви не дочекаєте цього. Наш хлоп тепер не те, що колись. Він освідомлений і набирає далі освіти, перед якою не встоять ні нагайка, ні багнет, ні хмари поліцаїв. Він прожене буком паничів-інтелігентів, які хочуть з нього кров смоктати.

Я хотів йому сказати, щоби собі йшов до чорта, але якраз приступив до нас Нечай. Я хотів представити йому Причепу й позбутися клопоту, але цей відвернувся. Коли Нечай відійшов, Причепа змінив тему:

— Це великий мудрагель той Нечай. Ґо, ґо! Я маю з ним давні порахунки.
— Що таке? — я спитав і скоро пожалував свого питання.
— То було тому три... ні, чотири, а може три... ні, так десь три-чотири роки. Я мешкав тоді на улиці Дубовій, ч. 47, третий поверх, другі двері направо...

Пропала вечера — подумав я.

— ...Це був чудовий, обширний кавалерський покій з вікнами до фронту. Меблі були троха старі, але надзвичайно цікаві. Таких оказів промислової фантазії я ще не бачив ні передтим, ні потім. Два фотелі, в одному з яких я після праці розкішно розвертався, задоволяли вповні мою вибагливу вдачу. Вони теж не були нові й навіть мали на собі тонку верству бруду, яка була доказом їх вірної служби кільком поколінням. Я на чистоту надзвичайно вразливий і в перших днях накривав брудні місця старанно папером. Пізніше я привик і закинув ті примхуваті звички. Правду кажучи, на початку я був майже незадоволений з цілого урядження й постановив перевести радикальні зміни. Але коли я приглянувся близше меблям, полинявим образам, витертим диваном і кождій дрібниці, я переконався, що все було зроблене колись кимсь обдумано, плянова й для певної цілі. А що моя засада є не нищити того, що другі збудували, то я полишив все в первіснім вигляді й замісць наломлювати обставини до своїх уподобань, я наломив свої уподобання до обставин і полюбив цілим серцем свій покій враз з його брудом, порохами та каракулями. Ха, ха, ха, але це дрібниця.

Користуючи з такої прекрасної нагоди, я заложив в своїм помешканню клюб, кружок самообразовання, такби сказати. До мене приходили що вечера мої товариші й ми дискутували на політичні, релігійні, національні і екомон... екомон... і на політичні теми. Часом говорили про звизди та планети. Одним словом: життя гарно розвивалося.

Раз прийшов до нас Нечай. Я його гарно привитав, просив сідати, і навіть сказав, що ми дуже раді бачити його в своїм товаристві.

Почалася дискусія. Про що ми говорили, я забув, але памятаю, що Нечай цілий вечер мовчав. Я бачив, що він несмілий до промов, тому я просив його висказуватися так, як вміє. Але він ні пари з уст. На другий раз він трохи осмілився та забрав голос, але відразу закатав таке, що я мусів у чемний спосіб пригадати йому, що він ще ґрінор. На слідуючих зборах він знову мовчав і після того зник і більше до нас не показується. Через кілька тижнів я його стрінув на вулиці й почав випитувати про причини.

— Кажу: може я вас чим обидив?
— Ні.
— А може хто инший з товаришів?
— Ні.
— А може вам не подобався політичний напрямок нашого товариства?
— Ні.
— Так чомуж не приходите?
— Та вкучилося з такими дурнями мати щонебудь до діла.
— От собачий син! Паршивий ґрінор! — таке мені сказав просто в очі. Та він ще гриз капусту в старім краю, як я вже в Америці паном був. Відтоді я ніколи не подаю йому руки.
— А він вам подає? — я хотів спитати, але в пору здержався.

ПОДЯКИ.

Я, член товариства ім. Б. Хмельницького, від. 22. У. Н. С., складаю свою щиру подяку У. Н. С. за виплачену мені допомогу в сумі 50 долярів з фонду допомогового.

Теофіль Стегницький.

Я, нижче підписаний складаю подяку У. Н. Союзови за суму 100 долярів, яку я одержав на підставі ухвали Конвенції У. Н. Союза.

Степан Козелко,
студент в University of Mich.,
член 292 від. У. Н. Союза
в Дітройт, Миш.

DO YOU KNOW WHY --- If You Want Real Rest — You Can Stay Home And Work? INTERNATIONAL CARTOON CO., N. Y. 377 Drawn for this paper By Fisher

